

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Οι ανασκαφές στο ανατολικό τμήμα του οικοπέδου Μακρυγιάννη άρχισαν την άνοιξη του 1993 και συνεχίζονται ανελλιπώς μέχρι σήμερα, αφού η προγραμματισμένη στο σημείο αυτό ανέγερση σταθμού του υπόγειου μητροπολιτικού σιδηροδρόμου (ΜΕΤΡΟ) έκαναν αναγκαία και επείγουσα την εκτεταμένη αυτή ανασκαφική έρευνα. Τα πρώτα συμπεράσματα των ανασκαφών, που επέτρεπαν μια ιστορική ανασύνθεση του χώρου, ανακοινώθηκαν στην “Ένωση Φίλων της Ακροπόλεως” την 22.02.1995. Από την ανακοίνωση αυτήν παρέχονται εδώ ορισμένα μέρη.

Με την βοήθεια των μέχρι σήμερα αρχαιολογικών ευρημάτων της ανασκαφής είναι δυνατόν να επιχειρηθεί η ιστορική ανασύνθεση του τόπου, θυμίζοντας πάντως ότι τα συμπεράσματα είναι προσωρινά, αφού μένει ακόμη τμήμα του χώρου να ανασκαφεί και μεγάλο πλήθος της κεραμεικής να πλυθεί, συντηρηθεί και ταυτισθεί.

Στην ανασκαφή δεν βρέθηκαν κατάλοιπα που να επιτρέπουν την υπόθεση ότι η περιοχή κατοικήθηκε στην Νεολιθική, την Πρωτοελλαδική ή την Μεσοελλαδική εποχή. Τούτο είναι παράδοξο, γιατί λίγο ψηλότερα, στις κλιτείς της Ακρόπολης και στην περιοχή του Ιερού του Διονύσου έχουν παρατηρηθεί σαφή κατάλοιπα οίκησης της 3ης και της 2ης χιλιετίας π.Χ.

Πρώτη πάντως περίοδος οίκησης πρέπει να θεωρηθεί η Υστεροελλαδική (μυκηναϊκή), όπως μαρτυρεί η κεραμεική που βρέθηκε. Προέρχεται από βαθύτερα στρώματα, πάνω στον βράχο, αλλά πουθενά σχεδόν δεν βρέθηκε αμιγής, αλλά είναι αναμειγμένη με νεότερη, των γεωμετρικών και των αρχαϊκών χρόνων. Στο μέσον της ανασκαφής βρέθηκε και ένας μοναδικός τάφος αυτής της εποχής. Η μικρή αυτή ταφή ανήκει σε παιδί 1-2 ετών, είναι ανοιγμένη στο βράχο και χρονολογείται με ασφάλεια στα μέσα της ΥΕ. ΙΙΙ Β' περιόδου, δηλαδή στον 13^ο αιώνα π.Χ. Τα κτερίσματα του βρέφους είναι συγκινητικά: ένα θήλαστρο, ένα ζωόμορφο παιχνίδι, δύο πήλινα γυναικεία ειδώλια τύπου Φ και ένα ωραίο κυκλικό πώμα από ελεφαντοστόν, που προερχόταν ασφαλώς από μικρή κυλινδρική πυξίδα, ίσως ξύλινη ή δερμάτινη. Τα ευρή-

ματα υποδηλώνουν την πιθανότητα η περιοχή να κατοικήθηκε στην μυκηναϊκή εποχή, ιδίως τον 13^ο αιώνα και στο εσωτερικό μιας τέτοιας κατοικίας να τάφηκε το βρέφος, όπως γνωρίζουμε από άλλες ανάλογες περιπτώσεις, και δεν δικαιολογούν την υπόθεση ύπαρξης ευρύτερου νεκροταφείου. Η οίκηση όμως δεν φαίνεται να ήταν μακρόχρονη και είναι άγνωστο σε ποιο γεγονός πρέπει να αποδοθεί η για αιώνες διακοπή ζωής που παρατηρείται στην συνέχεια.

Αιφνίδια, διαπιστώνεται εκ νέου χρήση του χώρου κατά την λεγόμενη υπομυκηναϊκή-πρωτογεωμετρική περίοδο, που καλύπτει χρονικά τον 11^ο, τον 10^ο και ίσως τον 9^ο αιώνα π.Χ. Η χρήση δεν διαπιστώνεται με στρώματα με κεραμεική της εποχής αλλά από την ύπαρξη τάφων. Οι τάφοι αυτοί είναι διάσπαρτοι στον ευρύτερο χώρο, ανοιγμένοι στον φυσικό βράχο και καλυμένοι με πλάκες. Η διάταξή τους δεν επιτρέπει το συμπέρασμα ότι σχημάτιζαν ενιαίο νεκροταφείο, αλλά αποτελούσαν μάλλον μικρές συστάδες τάφων. Οι περισσότεροι τάφοι είναι παιδικοί (ορισμένοι μάλιστα νεογέννητων βρεφών) και από εκείνους των ενηλίκων οι περισσότεροι είναι γυναικείοι. Απουσιάζουν οι γνωστές ταφές πολεμιστών με τον οπλισμό τους καθώς και οι καύσεις νεκρών και διαπιστώνονται ελάχιστοι κιβωτιόσχημοι τάφοι.

Τα ολιγοστά κτερίσματα είναι κυρίως πήλινα μικρά ληκύθια και αμφορίσκοι και ελάχιστα μεταλλικά όπως χάλκινες ή σιδερένιες περόνες. Σε μία περίπτωση, τη νεκρή στόλιζε ζεύγος ενωτίων από λεπτό χρυσό σύρμα. Το σύνολο μαρτυρεί έναν περιορισμένο πληθυσμό, γενικά φτωχικό, που ίσως αποτελούσε τα μέλη μιας οικογένειας που είχε για αρκετές γενιές έδρα ένα γειτονικό αφιδωτό μαγαρόσχημο οίκο.

Στον 9^ο αιώνα π.Χ. παρατηρείται και πάλι διακοπή στην χρήση του χώρου, ο οποίος δεν χρησιμοποιείται πια ξανά, παρά πολύ αργότερα, ως χώρος ταφής. Η παρουσία του ανθρώπου γίνεται εδώ και πάλι σαφής μόνο στην υστερογεωμετρική περίοδο, δηλαδή στο β' μισό του 8^{ου} αιώνα π.Χ. Ωραία υστερογεωμετρική κεραμεική διαπιστώνεται στα κατώτερα στρώματα της ανασκαφής, όπου και ίχνη ορισμένων δαπέδων, ενώ επίσης βρέθηκαν πηγάδια γεμισμένα με άφθονα τμή-

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

ματα αγγείων της εποχής αυτής. Ελπίζεται σύντομα ότι ο καθαρισμός και η συγκόλληση της ενδιαφέρουσας αυτής κεραμεικής θα επιτρέψει την κατάταξη και μελέτη της. Όπως φαίνεται πλειοψηφούν τα γραπτά γεωμετρικά κοσμήματα, ενώ υπάρχουν και τεμάχια αγγείων με παραστάσεις πολεμιστών, ίππων και πτηνών. Πάντως, από την εποχή αυτή και μετά, η οίκηση στον χώρο είναι πια συνεχής και αδιάλειπτη, χωρίς διακοπές και κενά. Η ύπαρξη ανατολιζουσας, πρωτοαττικής, κορινθιακής και μελανόμορφης κεραμεικής, του 7^{ου} και του 6^{ου} αιώνα π.Χ. μαρτυρούν για την αδιάκοπη συνέχεια της οίκησης του χώρου, παρά το γεγονός ότι οι μεταγενέστερες κατασκευές έχουν πλέον οριστικά καταστρέψει πιο συγκεκριμένα στοιχεία.

Ο 5^{ος} αιώνας π.Χ. ήταν εποχή καίρια για τον χώρο, αφού από τότε πλέον αυτός εντάσσεται στην οχυρωμένη περιοχή της αρχαίας πόλης. Η ανέγερση στα νότια του θεμιστοκλείου τείχους το 479 π.Χ. και η ύπαρξη εκεί της σημαντικής πύλης, στην οποία κατέληγε η οδός που έφερνε από τον Φαληρικό όρμο (οι Άλαδε Πύλες) προσδιορίζουν καθοριστικά την χρήση του χώρου.

Ο “κιμώνειος” πήλινος αγωγός παροχής νερού, που βρέθηκε να διασχίζει ολόκληρη την ανασκαφή σε μήκος 37 μ., μαρτυρεί, ως δημόσιο έργο, την θέση ενός αρχαίου δρόμου και εξ αυτού την πρώτη προσπάθεια πολεοδομικής διάρθρωσης της περιοχής. Είναι άγνωστο σε πιο δημόσιο κτήριο εξασφάλιζε την ύδρευση ο αγωγός, αλλά μια άλλη διακλάδωσή του διασχίζει τον χώρο από ανατολάς προς δυσμάς, υποδηλώνοντας ίσως την ύπαρξη εκεί και άλλης οδού, κάθετης προς την πρώτη.

Ο “κιμώνειος” αγωγός κάμπτεται στο κατώτερο τμήμα της ανασκαφής και στρέφεται προς τα Νότιο-δυτικά. Εκεί επισημάνθηκαν τα θεμέλια ενός, σύγχρονου με τον αγωγό, ορθογώνιου κτίσματος από πωρόλιθους. Ίσως ενός μικρού παρόδιου ιερού, όπως εκείνο που είχε βρεθεί προ ετών στον περιβόλο του Ιερού του Διονύσου.

Την οίκηση του χώρου φανερώνουν και τμήματα τοίχων, πιθανόν οικιών, με πολυγωνική κατασκευή,

αλλά βρέθηκαν πολύ αποσπασματικά, για να επιτρέπουν μια κατανοητή ανασύνθεσή τους. Στα κατώτερα στρώματα και μέσα σε λαξεύματα του βράχου περισυλλέχθηκε και σημαντική κεραμεική των χρόνων, η περισσότερη μελαμβαφής καλής ποιότητας, αλλά ανάμεσα σε αυτήν και τμήματα αγγείων με αξιολογη ερυθρόμορφη διακόσμηση, όπως ένας γαμικός λέβητας, κρατήρες κ.ά. Επίσης αξιοσημείωτα είναι και δύο ωραία αθηναϊκά αργυρά τετράδραχμα, αλλά αυτά βρέθηκαν σε διαφορετικούς χώρους και προέρχονται από νεώτερες επιχώσεις.

Ανασκαφή Μακρυγιάννη, γενική άποψη.

Η εποχή μετά τα μέσα του 4ου αιώνα π.Χ. είναι περίοδος δημιουργίας στην περιοχή. Τότε χαράχτηκε και οριοθετήθηκε ο μεγάλος δρόμος (οδός Ι) που διασχίζει όλη την περιοχή. Ασφαλώς είχε κεντρικό οχετό και η διαδρομή του μπορεί να άρχιζε από τον χώρο του Ιερού του Διονύσου στα βόρεια και να κατέληγε,

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

μέσα από τις Άλαδε Πύλες, στον Ιλισό ποταμό στα νότια. Ίσως η παροχέτευση των νερών της ορχήστρας του θεάτρου του Διονύσου μέσα από τον αγωγό στην Στοά, να ήταν ο βασικός λόγος του έργου, που με τον τρόπο αυτό θα συνδεόταν με τις σύγχρονες εργασίες ανακατασκευής του θεάτρου που αποδίδονται στον ρήτορα Λυκούργο. Κατά την διαδρομή του ο δρόμος θα διασταυρώνονταν ή θα διακλαδώνονταν με άλλους δρόμους, που έχει διαπιστωθεί ότι υπήρχαν στην ευρύτερη περιοχή, δημιουργώντας ένα σημαντικό οδικό πλέγμα της αρχαίας πόλης που δεν είχε επιση-

μανθεί μέχρι σήμερα. Μία παρόμοια διασταύρωση (των οδών I και II) ερευνήθηκε στην ανασκαφή και πιθανόν να υπάρχει μια ακόμη βορειότερα, όπου όμως η έρευνά μας δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Η οριστική χάραξη του δρόμου επέτρεψε την καλλίτερη οργάνωση της οίκησης στην περιοχή, που ήταν τώρα κατειλημμένη αποκλειστικά από ταπεινές κατοί-

κίες και εργαστήρια. Δεν διαπιστώθηκε στην ανασκαφή κανένας ιερός τόπος ή δημόσιο κτήριο, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την απουσία σχετικών επιγραφών. Η οριοθέτηση των ιδιοκτησιών διαφαίνεται από τις εναλλαγές στον τρόπο δόμησης της τοιχοποιίας των αναλημμάτων του δρόμου.

Την ύπαρξη εργαστηρίων μαρτυρούν οι χώροι εργασίας, ο μικρός κλίβανος κατασκευής χρώματος, οι μικρές δεξαμενές με τις αποχετεύσεις, ορισμένες μήτρες πήλινων ειδωλίων κ.ά. Αντίθετα τα ευρήματα επισημαίνουν την απουσία κεραμοουργείων ή χαλκουργείων και είναι γνωστό ότι οι οχληρές αυτές λειτουργίες συντελούνταν έξω από την οχυρωμένη περιοχή της πόλης.

Παρά το γεγονός ότι και οι τάφοι συνηθίζονταν έξω από την πόλη και ότι στις όχθες του Ιλισού, στα νότια, υπήρχε εκτεταμένο νεκροταφείο, παρ' όλα αυτά στην άκρη του αρχαίου δρόμου βρέθηκαν δύο νεκρικές καύσεις του 2^{ου} αιώνα π.Χ. με χαρακτηριστικά κτερίσματα.

Η ζωή συνεχίστηκε στην περιοχή και κατά τους πρώιμους ρωμαϊκούς χρόνους. Με την καταστροφή του Σύλλα, το 86 π.Χ., οι Άλαδε Πύλες είχαν μεν καταστραφεί, αλλά ο δρόμος συνέχισε να συχνάζεται από τους κατοίκους της πόλης, όπως μαρτυρούν τα επάλληλα οδοστρώματα.

Στα αυτοκρατορικά χρόνια κτίστηκαν οικίες, όπως αυτή με τα υπόκαυστα και η ύδρευση σε άλλη εξασφαλίστηκε από την επαναχρησιμοποίηση του εντυπωσιακού και πολύπλοκου συστήματος φρεάτων, υπόγειων δεξαμενών και σηράγγων. Τα πλούσια αυτά σπίτια, που ασφαλώς είχαν αυλές και κήπους, θα διακοσμούσαν μαρμάρινα γλυπτά που βρέθηκαν στην ανασκαφή αλλά μέσα σε νεώτερες επιχώσεις. Μερικά από αυτά (όλα έργα του 2^{ου} αιώνα μ.Χ.) είναι:

- η κοιμώμενη μαινάδα, σήμερα στο Εθνικό Μουσείο,
- η αμφιπρόσωπη ερμαϊκή στήλη, με κεφαλές του Ερμή και του Διονύσου,
- διάφορα μικρά γλυπτά, όπως ο Ερωτιδέας, πιθανόν από σύμπλεγμα με την Αφροδίτη, και
- το αντίγραφο κεφαλής του Πλάτωνα.

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Είναι άγνωστο ακόμη –πριν προχωρήσει η ταξινόμηση και η χρονολόγηση της κεραμικής της ανασκαφής– εάν η καταστροφή της πόλης από τους Ερούλους επιδρομείς το 267 μ.Χ. επηρέασε την περιοχή αυτή. Ίσως τότε να εγκαταλείφθηκε η οικία με τα υπόκαυστα. Πάντως στον 3^ο και τον 4^ο αιώνα μ.Χ. ανήκει η ωραία κεραμική που βρέθηκε σε πολλά σημεία της ανασκαφής και χαρακτηρίζεται από το σκουρόχρωμο γάνωμα και τις γραπτές σπείρες με το λευκό επίχρισμα.

Στον 4^ο και τον 5^ο αιώνα μ.Χ. χρονολογείται μεγάλη οικοδομική δραστηριότητα στην περιοχή. Τα μεγάλα θεμέλια από χυτή τοιχοποιία προδίδουν την ύπαρξη επιβλητικών, ίσως διώροφων, επαύλεων. Μία παρόμοια είναι αυτή που αρθρώνεται γύρω από τον μεγάλο κυκλικό χώρο στα δυτικά της ανασκαφής. Τα μωσαϊκά δάπεδα στις αίθουσες με τις γεωμετρικές διακοσμήσεις μοιάζουν με εκείνα που βρέθηκαν προετών στο υπόγειο του κτηρίου του Κέντρου Μελετών Ακροπόλεως και επιτρέπουν την απόδοση του συνόλου σε κάποιο μεγάλο κτηριακό συγκρότημα, όμοιο με αυτά που γνωρίζουμε ότι ανήγειραν τότε μέλη των σημαντικών οικογενειών της πόλης. Στα χρόνια αυτά αποδίδεται και η οικοδομή με την ονομασία “οικία του Πρόκλου” που βρέθηκε δυτικότερα, καθώς και άλλες στην περιοχή της Αρχαίας Αγοράς και αλλού. Ίσως, τελικά, στην νότια πλευρά της Ακρόπολης να εκτείνονταν μια ολόκληρη συνοικία παρόμοιων οικοδομών, ανάμεσα στις οποίες θα ήταν και η πραγματική οικία του νεοπλατωνικού φιλοσόφου Πρόκλου.

Στους τοίχους των θεμελίων βρέθηκαν στην ανασκαφή εντοιχισμένα πλήθος θραύσματα διαφόρων παλαιότερων γλυπτών και αρχιτεκτονικών μελών. Άξια να αναφερθούν είναι πολλά θραύσματα από περγαμινό μάρμαρο, που αναγνωρίζονται ότι προέρχονται από αρχιτεκτονικά μέλη (κιονόκρανα, κ.λπ.) της ερειπωμένης πια τότε Στοάς του Ευμένη.

Η ανασκαφή προσέφερε μεγάλη ποσότητα κεραμικής των χρόνων αυτών, που δεν περιέχει όμως πια τις κατηγορίες των γραπτών αγγείων και χαρακτηρίζεται τώρα από την απλή εγχάρακτη, κτενωτή διακόσμηση.

Στον 6^ο και τον 7^ο αιώνα μ.Χ. κατοικείται ακόμη η περιοχή και εγείρονται κάποια οικοδομήματα. Στο δάπεδο του ενός, στα νοτιο-ανατολικά της ανασκαφής, ανευρέθη μικρός θησαυρός χαλκών νομισμάτων που φαίνεται να χρονολογείται στον 6^ο αιώνα μ.Χ.

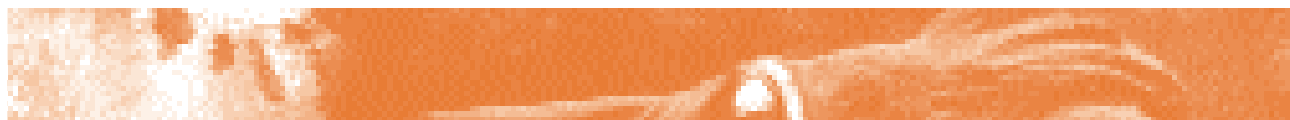
Τότε πρέπει να χρονολογείται και μια συστάδα από οκτώ καλυβίτες τάφους που ανοίχτηκαν πάνω από την κατεστραμμένη πια ρωμαϊκή δεξαμενή, στον ανατολικό τομέα της ανασκαφής. Οι ταφές ήταν όλες ακτέριστες, φαίνονταν σύγχρονες και δύο από αυτές ανήκαν αποκλειστικά σε μικρά παιδιά, ενώ σε δύο ταφές ενηλίκων βρέθηκαν και τα οστά βρεφών. Η έλλειψη του εσωτερικού των τάφων με ασβέστη ίσως προδίδει την επιθυμία απολύμανσης, και εξ αυτού την πιθανότητα οι νεκροί να ήσαν θύματα κάποιας επιδημίας. Η ανθρωπολογική μελέτη θα ερευνήσει την πιθανότητα όλοι οι νεκροί να ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

Την ίδια εποχή συντελείται και μια από τις πολλές μετατροπές στον κεντρικό οχετό του δρόμου – ίσως η τελευταία. Για την κάλυψη των επισκευών και για το χτίσιμο των φρεατίων χρησιμοποιήθηκαν παλαιότερες μαρμάρινες επιτύμβιες στήλες, βάρθρα αγαλμάτων και αναθηματικά ανάγλυφα, όλα παρμένα από γειτονικούς τόπους (το Ασκληπιείο, το θέατρο του Διονύσου κ.λπ.).

Τον 7^ο αιώνα μ.Χ. φαίνεται ότι ο τόπος εγκαταλείπεται. Οι αρχαίοι δρόμοι δεν χρησιμοποιούνται πια και κεραμική των χρόνων δεν έχει επισημανθεί. Δεν έχουμε δείγματα κάποιας καταστροφής (πυρκαϊά κ.λπ.), αλλά η εγκατάλειψη πρέπει να οφείλεται στην γενική συρρίκνωση των αρχαίων πόλεων που παρατηρείται στα χρόνια του αυτοκράτορα Ηρακλείου (610-644 μ.Χ) και είναι προφανώς σχετική με τις εισβολές των Σλάβων.

Σποραδική εφυσλωμένη κεραμική των μεσοβυζαντινών χρόνων (του 10^{ου} αιώνα μ.Χ.) μαρτυρεί κάποια δραστηριότητα τότε στην περιοχή.

Στα χρόνια που ακολουθούν πρέπει να ιδρύθηκε στην περιοχή χριστιανική εκκλησία, που θα κείται σήμερα

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

κάτω ή πέρα (ανατολικά) από την οδό Μακρυγιάννη. Την ύπαρξη μαρτυρεί το οργανωμένο νεκροταφείο από κτιστούς καμαροσκέπαστους τάφους που βρέθηκαν στο ανατολικό άκρο της ανασκαφής. Διατεταγμένοι σε τρεις σειρές οι περισσότεροι, ήταν γεμάτοι οστά και κρανία, αφού χρησιμοποιήθηκαν, όπως φαίνεται, για μακρύ χρονικό διάστημα ως οστεοφυλάκια. Μεμονωμένοι νεκροί βρέθηκαν βόρεια θαμμένοι στο χώμα. Όλοι οι νεκροί αυτοί ήταν ακτέριστοι, αλλά από τα οστεοφυλάκια περισυλλέγησαν μερικοί μικροί χάλκινοι σταυροί και ολίγα ενώτια και δακτυλίδια, πολύ φθαρμένα, που ίσως όμως δώσουν μια καλλίτερη χρονολόγηση των ταφών.

Οι τάφοι μοιάζουν με εκείνους που σκάφτηκαν προετών στην πλατεία Λυσικράτους και που συνδέονταν με την κατεδαφισμένη σήμερα εκκλησία της Παναγίας της Κυράς, του Κανδύλη.

Η εκκλησία στον Μακρυγιάννη που ασφαλώς θα υπήρχε στα ανατολικά και με την οποία θα συνδέονταν οι τάφοι της ανασκαφής είναι άγνωστη. Δεν μνημονεύεται πουθενά και δεν σημειώνεται σε κανέναν από τους παλαιούς χάρτες. Ίσως είχε κατεδαφισθεί εντελώς πριν από το 1777, όταν ο τούρκος Χασεκή κατασκεύασε το χαμηλό περιμετρικό τείχος γύρω από την πόλη. Το τείχος του Χασεκή που περνούσε από τον περιβόλο του Ιερού του Διονύσου και περιέβαλλε

την συνοικία της Πλάκας, κατέλειπε στην περιοχή της σημερινής οδού Βύρωνος, μια πύλη, την ονομαζόμενη “Αρβανίτικη πόρτα”. Η εκκλησία, εάν υπήρχε, θα εμπόδιζε το φυσικό πέρασμα από την πύλη αυτή για το Φάληρο, που ήταν το ίδιο όπως στην αρχαιότητα.

Ανάμεσα στις εκκλησίες της Αθήνας των οποίων αγνοείται η θέση και σώζεται μόνον το όνομα, είναι και ο “Άγιος Νικόλαος στο Κουντήτο” που, όπως μας λέει ο Δ. Γρ. Καμπούρογλου, συνδέεται λόγω του ονόματός της με κάποιο γειτονικό υδραγωγείο. Η ύπαρξη του υπόγειου υδρευτικού συστήματος των ελληνιστικών-ρωμαϊκών χρόνων, πάνω στο οποίο οικοδομήθηκαν οι τάφοι, ίσως επιτρέπει την απόδοση.

Η περιοχή στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας ήταν αγροτική και καλλιεργήσιμη, όπως μαρτυρούν οι αποθηκευτικοί σιροί και τα αλώνια κατά μήκος του δρόμου για το Φάληρο που σημειώνει στους χάρτες του ο Ιωάννης Τραυλός, μέχρι την στιγμή που επιλέχθηκε ο τόπος για την ανέγερση του μεγάλου στρατιωτικού νοσοκομείου, το 1834, με σχέδια και επίβλεψη του γερμανού αρχιτέκτονα και σχεδιαστή Wilhelm von Weiler.

Πέτρος Γ. Καλλιγιάς
Εφορος των Αρχαιοτήτων
Διευθυντής Ακροπόλεως

